

Aktív a Nap!

Február és március hónapokban több érdekes foltcsoport alakulását is figyelemmel kísérhettük a Nap felszínén. A fokozódó aktivitást jól jelzi, hogy foltmentes nap csupán március 7. és 10. között volt, tehát csak három nap során két teljes hónap folyamán! Ez alatt a rövid idő alatt 148 megfigyelés érkezett, ami a jó időjárásnak és az egyre aktívabb naptevékenységnek is köszönhető.

Az 1043-es foltcsoport még január utolsó napján jelent meg, magas szélességen. Egy vezérfoltja volt, szépen lassan változtatta a formáját, és február 7-én átfordult a Nap túlsó oldalára.

Február 6-án M nagyságú kitérések jelentek meg magasan, az északi féltekén. Másnap már foltok is megjelentek, a csoport az 1045-ös számot kapta. A csoportban több M és C típusú, majd február 9-én X típusú kitérést is észleltek. Ez a napfoltcsoport a látványos kitéréseken kívül sok foltot is produkált, szépen figyelemmel kísérhettük a foltok alakulását. Már megjelenésekor bipoláris volt a csoport, foltok közötti pórusokkal (D), melyek átalakultak nagyobb foltokká (E). Megfigyelhettük a foltok umbráit és penumbráit. Fokozatosan szétesett a csoport, maradványai pedig február 14-én fordultak be a napperemen.

Az 1046-os számú csoport február 7-én fordult be a Nap tőlünk látható felére penumbra nélküli monopolár pórushalmazként (A). A harmadik napon már megjelent a penumbra is a foltok körül, és bipolárisra alakult át a csoport (D). Ezt követően lassan szétesett, és mint aktív terület fordult be a peremen február 17-én.

Az 1047-es csoport a déli félteke peremén jelent meg február 9-én, de már február 11-én el is tűnt.

Február 14-én jelentek meg a Nap peremén egy új foltcsoport csírái (az 1048-as). Ez a csoport se volt látványos, és február 17-én szét is esett.

Észlelő	Észlelések	Műszer
Bartha Lajos	13/13	5 L
Hadházi Csaba	34/34	20 T
Kárpáti Ádám	3/3	10 L
Keszthelyi Sándor	15/15	sz
Keszthelyiné S. Márta	12/12	sz
Kiss Barna	29/29	20 T
Kovács Károly	10/10	17 T
Megyes István	2/2	10 L
Molnár Péter	8/8	7 L
Ravasz Bálint	2/2	sz
SOLAR	10/7	8 L
Szendről Gábor	1/1	8 L
Dr. Zseli József	1/1	6 L

Szintén február 14-én jelent meg a déli féltekén az 1049-es csoport apró, Föld nagyságú foltokkal. Február 24-én befordult a napperemen.

A február 24-én megjelenő 1050-as foltcsoport monopoláris foltokat tartalmazott (A), amelyek szinte semmilyen fejlődést nem mutattak. Négy napig volt látható, majd február 28-án eltűnt a felszínről.

A peremen február 24-én megjelentek egy újabb csoport kezdeményei 1050-as sorszámmal. Nem voltak benne látványos foltok, csupán bipolárok (B). Ennek ellenére csak március 5-én tűnt el.

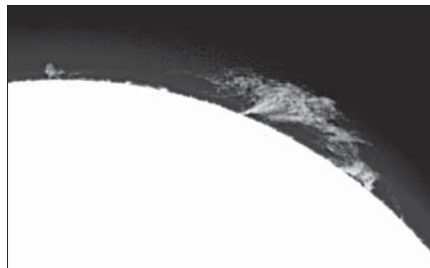
Március 1-jén két csoport pórusai is megjelentek a felszínen. Ezek a pórusok március 2-ra már az 1052-es, ill. az 1053-as számokat kapták. Egyszerre jelentek meg, majd március 6-án egyszerre is tűntek el.

Március 7-én sejteni lehetett egy újabb csoport kezdeteit, de sajnos nem alakult ki semmi belőle. Ezután március 8-tól kezdődően három napra foltmentes időszak következett.

Március 11-én tűnt fel az 1054-es foltcsoport mint bipórus (C). Szépen lehetett látni a foltok fejlődését és a penumbra alakulását. Ez a foltcsoport nagyobb és bonyolultabb bipolárisra alakult át, majd folyamatosan esett szét. Március 20-án fordultak be maradványai a peremen.

Az 1045-ös számú foltcsoportot láthatjuk Megyes István képén. 100x900-as ED apo, Canon 350D fényképezőgép, Barlow 2x-ezű, primer fókus

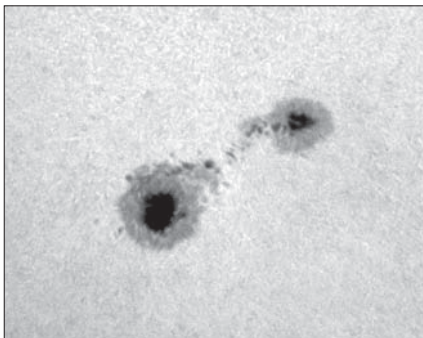

Február 18-án nagyon szép protuberancia volt látható H α távcsővel a peremen. Dr. Zseli József 60 mm-es Coronado naptávcsővel készítette a felvételt

Március 12-én jelent meg az 1055-ös foltcsoport a déli féltéken. Csupán két napig volt látható a felszínen, és nem voltak benne jelentősebb foltok.

Az 1056-os foltcsoport március 18-án tűnt fel. A következő napon mintha gyengült volna, viszont egy napra rá új erőre kapott. Ekkor a csoportban bipoláris foltok látszóttak. A csoport nem volt hosszú életű, március 22-én szétesett.

Az 1057-es csoport március 24-én tűnt fel, benne nagyobb méretű vezető folttal és két kísérővel. A nagyobb méretű folt fennmaradt, de a két kisebb mintha egybeolvadt volna. Az összeolvadt foltok a következő napokban szétestek és szinte eltűntek. A vezető folt ennek ellenére nem mutatott

Az 1057-es foltcsoportot Szendrői Gábor Gencsapátiból örököltte meg 2010. március 27-én. Celestron 80/600 ED apo refraktor, Baader napfólia, Nikon Coolpix 4300 kamera, 2x1/30 s expozíció

jelentősebb változásokat, majd szép lassan szétesett, végül április 5-én fordult be a peremen.

Az 1058-as foltcsoport csupán két napra jelent meg aktív mezőként.

A déli féltéke keleti peremén március 27-én tűnt fel az 1059-es csoport, melyben egy nagyobb folt fejlődését figyelhettük meg. Április 5-én tűnt el.

Balogh Klára

Észlelések beküldése:

nap@solarastronomy.sk

Eyjafjallajökull

Nem, nem aludtunk el a szerkesztőségi bilentyúzetten – az összegubancolódtott karakterek a híressé vált izlandi vulkán nevét jelölik. A Wikipédia szerint így kell kiejteni a nevet: **'ei:jafjatla:je:kvyl'** (a magyar átírással nem próbálkozunk!). Szerencsére a vulkán-név kiejtését a Wikipédia „Eyjafjallajökull” szócikkébe illesztett hangfájlnak köszönhetően *meghallgathatjuk!*

1. Az izlandi Eyjafjallajökull-vulkán kitörése a NASA Aqua nevű műholdjának felvételén (2010. április 17.).

11. Hamu és gyémánt: működésben az Eyjafjallajökull-vulkán. Az április 17-én készült éjszakai felvételén látható villámok még kísérletesebbé teszik az európai légi közlekedést is megbénító vulkánkitörést.

12. Azzal, hogy a kitörés miatt földre kényszerült repülőgépek nem zavarták az égbolt tisztaságát, valóban csupán a ragyogó hold-sarló, a Vénusz, a halványan még látszó Merkúr, az épp előbújó csillagok, köztük a szépséges Fiastyúk közt kell megosztani a figyelmünket. Végtelen nyugalom árad a képből, s egyúttal a magyarázatot is látjuk rajta: a látóhatár felett még megfigyelhetjük a vulkánkitörés nyomán hazánk légterét meglátogató felhő sávjait, amelyek fakó, okkerszín esetvonással megálljt parancsoltak a repülőeknek és a szokásos alkonyati színeknek is.

Kocsis Antal felvétele 2010. április 17-én készült a balatonakarattyai magaspartról, és tökéletesen visszaadja a látványt, amelyet a vulkáni felhő okozott a légkörben. A hamuszemcséken a viszonylag nagy méretük miatt a fény szóródása kifakítja a szokásos látványt, tompább, pasztell irányokba tolja el az ég aljának színét. Ha mi nem tudunk Izlandra utazni, sebj, eljön Izland hozzáánk, s egyedülálló látvánnyal ajándékoz meg bennünket!

A kassai meteorithullás

A meteorithullással kapcsolatban lásd cikkünket a 3. oldalon (Megtalálták a meteoritokat!).

2. A legnagyobb, 13–15 cm-es, 2,2 kg-os meteorit a megtalálási helyén. Ütött, kopott felszíne arra utal, hogy ez a nagyobb darab áttörhette a területet borító hóréteget, esetleg néhányszor felpattanhatott.

3., 9. A mezőket néhol még hófoltok borították a keresés idején. Az, hogy ezeken is találtak meteoritokat, azt mutatja, hogy a szabadesséssel hulló kisebb daraboknak arra sem volt elég energiájuk, hogy átjussanak a fél méter körüli hórétegen.

4. Egy kisebb darab a télen elszáradt fű tetején. Az általános nézetrel szemben a meteoritok teljesen kihűlve érnek földet, így nem okoznak tüzeket. Esetünkben a hulláskor a területet borító hóréteg is kizárta ezt a lehetőséget.

5. Az első két meteoritot azonosító kutatócsoport, előtérben a két szerencsés megtaláló, és az apró, fekete kövekkel.

6–7. A két eurós pénzérme jó viszonyítási alap volt a néhány centiméteres meteoritok méretének szemléltetéséhez. A 25–30 km magasan felrobbant eredeti meteoroid darabjai nagyon különböző alakúak, de mindegyiken látszik, hogy a robbanás után még izzottak annyi ideig, hogy minden oldalról égett „máz” borítsa be őket.

8. Egyes darabok megsérültek a földet érés, vagy a zuhanás alatti gyors hűlés miatt, így már a megtalálás idején látszott, hogy kondritos kőmeteoritokról van szó.

10. Az egyik legszebb darab egy kocka alakú, mégis lekerekített éleket és sarkokat mutató 3–4 cm-es példány volt. Figyeljük meg, hogy a véletlen folytán éppen egy ősszel lehullott tölgyfalevélen pihent meg.

A felvételeket a Juraj Tóth által vezetett kutatócsoportok készítették március 20-a és 28-a között. További képek a Szlovák Tudományos Akadémia Csillagászati Intézete (<http://www.ta3.sk>) és a Modrai Observatórium honlapjain (<http://www.daa.fmph.uniba.sk>) érhetők el.